

ČESKÁ ADVOKÁTNÍ
KOMORA

ADVOKÁTI
do škol

Právní desatero pro žáky, studenty a učitele

Doprovodná publikace k projektu České advokátní komory
Advokáti do škol – pro žáky, studenty, školy a pedagogy

Právní desatero

pro žáky,
studenty a učitele

Záštita ministryně spravedlnosti

Záštita MŠMT

Milí čtenáři, milí žáci, pedagogové, přátelé,

nedávno jsem si se svými bývalými spolužáky připomněl, že od naší maturity uplynulo už padesát let. Půl století! Na první pohled doba, jež školské vzdělávání zahaluje mlhou. Jsem ale právník, advokát, žiji – stejně jako vy – ve světě neustálého a mnohdy přímo bouřlivého společenského vývoje, jenž přirozeně a často v první řadě podmiňuje množství významných změn, a to mimo jiné v závazné úpravě práv a povinností každého z nás. Abych mohl poskytovat klientům odpovídající právní pomoc, musím se v právních úpravách a jejich změnách náležitě orientovat. Což znamená neustále, tj. prakticky nepřetržitě, se vzdělávat. A právě díky nutnosti stálého vzdělávání mi ten odstup od školních let nepřipadá vůbec vzdálený. Avšak při vzpomínce na ta léta si sice připomínám řadu úskalí, jež přede mne postavila čeština, matematika, biologie či chemie, ale ani namátkou něco, co by mě (nás) připravilo (připravovalo) na „život v právu“. Jak je to možné? Vždyť neznat svá základní práva a tomu odpovídající povinnosti, nemít základní povědomí o fungování společenského systému, v němž žiji a ve kterém jednou budu pracovat, nevědět nic o tom, co se nesmí a podobně, je totéž jako skočit do hluboké řeky a neumět plavat.

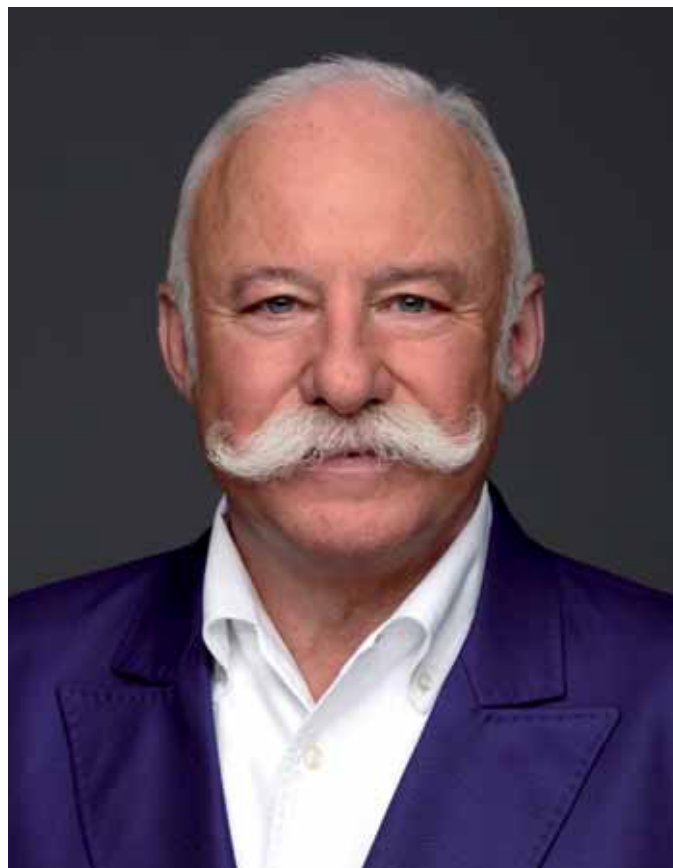
Myšlenku, že by to měli být samotní právníci, kteří by vhodnou formou včlenili do školského rámce vzdělávací informace o těch právech a povinnostech (právních úpravách), jež nás provázejí v běžných životních situacích a která by každý občan měl mít v základní výbavě svého vědomí, jsem ve své hlavě nosil už dávno. A právě projekt „Advokáti do škol“, postavený původně na tom, že řada advokátů chodí do škol o právu přednášet a o něm diskutovat, mi nabídl řešení. Učinit součástí tohoto projektu publikaci, která stručnými příběhy základní orientaci v právu a právním systému umožní.

Nezbývá, než abych touto cestou poděkoval všem, kteří se na realizaci mého snu podíleli, ať již to byli advokáti, soudci, státní zástupci, notáři či soudní exekutoři, a zároveň abych publikaci popřál co nejširší užití a kvalitní budoucí reedice, jichž s ohledem na zmíněnou turbulenci změn bude nepochybně třeba.

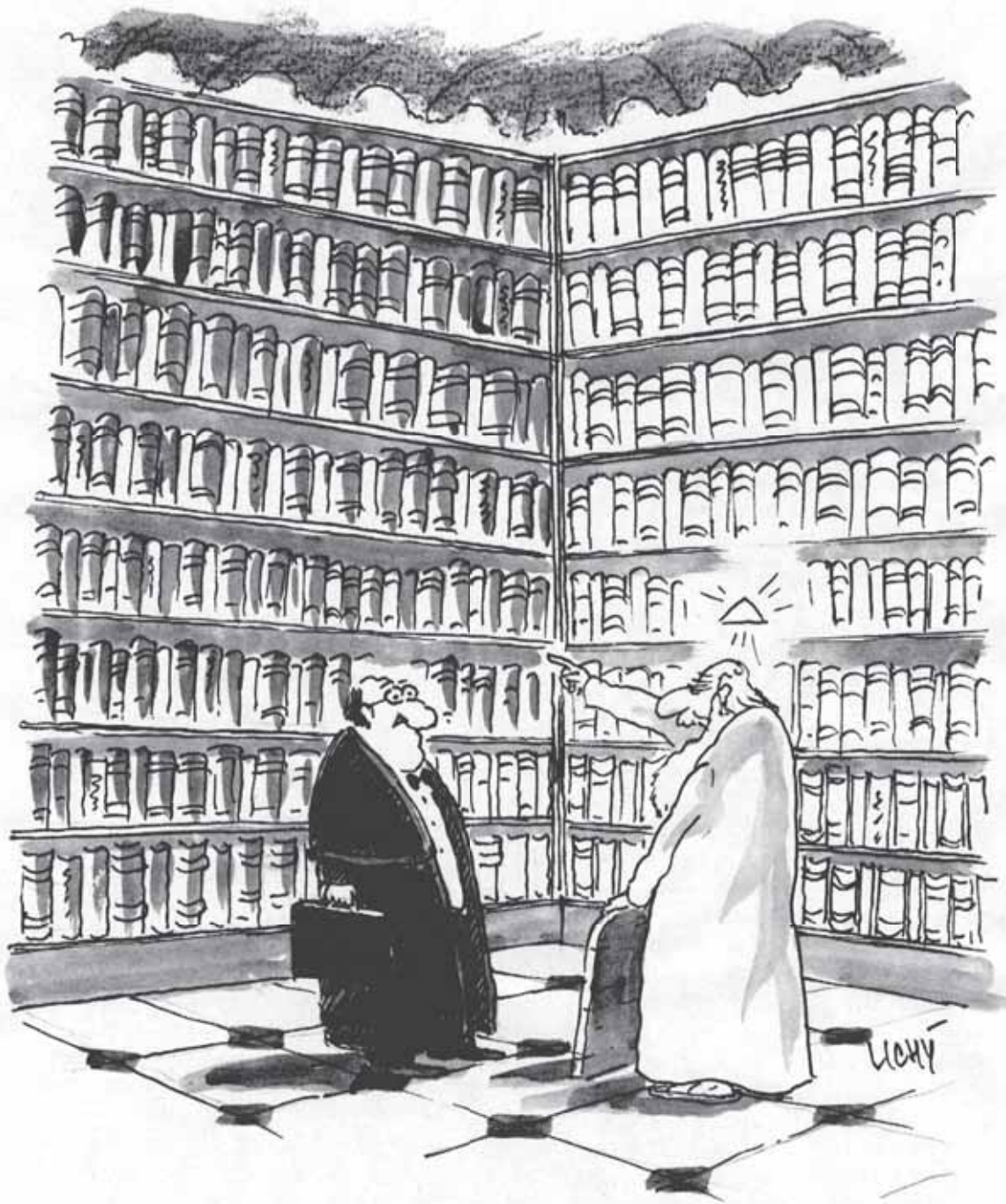
Na závěr jedna příhoda z mého života, která dokumentuje, proč je školské vzdělávání v právu víc než potřebné (a co se v mládí neučí, těžce se dohání). Není to tak dávno, kdy mi manželka u příležitosti kulatějších narozenin darovala zážitkový poukaz do Barber shopu.

Do parády mne dostal sympatický mladý muž, perfektně upravený a na první pohled i světa znalý. Bylo to těsně poté, co se mnou vyšel rozhovor v jednom časopise doprovázený fotografií. Zřejmě v té souvislosti mladý kadeřník konstatoval, že zaslechl, že jsem „nějaký předseda“, a zeptal se čeho. České advokátní komory, opáčil jsem. Mladík se zamyslel a po chvíli položil další dotaz: „To jste soudce?“ Pevně věřím, že díky projektu „Advokáti do škol“ a díky této publikaci už budou žáci a studenti vědět, jaké základní poslání má soudce, jaké advokát, státní zástupce, notář či exekutor.

Pamatujte, že jak pro běžný život, tak pro výkon jakéhokoliv oboru, jemuž se jednou budou mladí lidé profesně věnovat, je základní orientace v právu a právním systému nezbytná. Mnoho štěstí!

JUDr. Vladimír Jirousek,
předseda České advokátní komory

A TOHLE VŠECHNO JSOU ZÁKONY !? DAL JSEM VÁM
PŘECE DESATERO, SYNU !

ADVOKÁTI do škol

**Informace o projektu
České advokátní komory
a obecná doporučení
pro žáky, studenty
a učitele**

TAK TI PĚKNĚ DĚKUJU!

Advokáti do škol – základní informace

Advokáti do škol je vzdělávací projekt **České advokátní komory**, který běží od roku 2018 a je určen pro žáky druhého stupně základních škol a studenty středních škol s cílem zvýšit jejich právní povědomí. Zapojení **advokátů** po předchozí domluvě se školou debatují se žáky a studenty o právo a jeho roli ve společnosti, o právních principech, o tvorbě zákonů a dalších právních předpisů a pomocí praktických příkladů ze života a z vlastní advokátní praxe jim pomáhají orientovat se v právu.

Cílem projektu není náhrada školní výuky, ale její doplnění o praktický pohled odborníků.

Škola advokátům za návštěvu, přednášku či vedení debaty neplatí žádnou odměnu, advokáti navštěvují školy na své náklady a ve svém volném čase, dělají to pro dobrou věc, tzv. *pro bono*.

Co je Česká advokátní komora (ČAK, Komora): největší samosprávná právní profesní organizace, která má na starost správu všech advokátních záležitostí, dohlíží na advokáty, zda vykonávají svou praxi v souladu s právem, a vede jejich seznam – kdo není uveden v seznamu, nemůže advokacii vykonávat! Je to jakési „advokátní ministerstvo“, sami advokáti mají své vlastní kanceláře a v nich vykonávají svou praxi a pomáhají lidem. **Pamatujte tedy, že Česká advokátní komora není to samé, co advokátní kancelář, což se hodně lidem plete!**

Kdo je advokát? Absolvent právnické fakulty, který po tříleté koncipientské praxi složil advokátní zkoušku a je zapsán v seznamu advokátů vedeném Českou advokátní komorou. Advokátů je v současnosti přes 13 tisíc, jejich seznam je veřejně přístupný na www.cak.cz a právě tam můžete svého právního poradce, tedy advokáta, najít i vy! Advokát vám pomůže se vším, co se práva týká – nejen, že vás bude zastupovat u soudu, ale poradí vám i se smlouvami, ať už kupujete byt, nebo nastupujete do zaměstnání, ale také, když spácháte přestupek, nebo budete-li například obviněni z trestného činu.

Materiál, který držíte v ruce, je určen primárně věkové kategorii 12 až 15 let, advokát však může vést přednášku i se žáky a studenty staršími, jimž přizpůsobí její obsah a formu. Věříme, že před či po návštěvě advokáta ve škole, či dokonce i bez jeho osobního vystoupení, vám tato příručka pomůže. Další informace najdete na webových stránkách ČAK v pravém menu nazvaném Advokáti do škol. Na tomto místě je také kompletní a průběžně doplňovaný seznam advokátů zapojených do projektu. V současnosti je jich přibližně dvě stě, stále se však hlásí další.

Máte zájem o náš projekt? Chtěli byste, aby některý z advokátů navštívil vaši školu? Podívejte se do seznamu zapojených advokátů, vyberte si advokáta z vašeho regionu, kontaktujte ho a domluvte se na termínu a tématu, jakož i dalších detailech.

Pokud se vám nepodaří nikoho najít, ozvěte se. Administrativní stránku projektu má na starosti JUDr. Danie-la Kovářová (kovarova@cak.cz, mobilní telefon: 602 414 550).

Komiksy, které najdete na následujících stránkách, jsou také jako doprovodný materiál ke stažení ve formátu pdf na www.cak.cz.

Jak vypadá praktická spolupráce se školou?

- 1. krok:** Advokát osloví školu (event. škola osloví advokáta). Může, ale nemusí jít o školu, do které chodí děti nebo vnuci advokáta, či o školu poblíž jeho bydliště nebo kanceláře.
- 2. krok:** Pokud se poptávka setká s nabídkou, následuje výběr vhodného termínu, který vyhovuje oběma stranám (obvykle cca měsíc předem). Může jít o kterýkoliv den v týdnu a čas odpolední i dopolední. Nejčastěji bývá projektu věnována jedna vyučovací hodina (45 minut) nebo dvě hodiny (90 minut).
- 3. krok:** Advokát a učitel (ředitel) se sejdou a proberou bližší podrobnosti. Hovoří o tom, o jakou třídu jde, co se učí v občanské výchově, jaké má třída problémy, o co se zajímá apod. V této fázi obvykle škola specifikuje, o jaké téma má zájem, resp. advokát si ujasňuje, zda je schopen požadované téma odpřednášet.
- 4. krok:** Poté učitel připraví žáky či studenty na zapojení do projektu.
- 5. krok:** Advokát se připraví na hodinu. Příprava obvykle zahrnuje tvorbu podkladů, tisk materiálů, přípravu powerpointové prezentace, nástin praktických příkladů apod.
- 6. krok:** Samotné zapojení advokáta má obvykle dvě části. V první části (cca 20 minut) hovoří advokát sám, event. svůj výklad doplňuje prezentací, příklady, ukázkami z filmů, komiksy apod. Poté následuje diskuse se žáky a studenty.
- 7. krok:** Po skončení hodiny lze doporučit advokátům, aby provedli krátké vyhodnocení projektu spolu s vyučujícím.
- 8. krok:** Ideální je doplnit projekt návštěvou skutečného soudního jednání – po předchozí domluvě se soudcem. Po skončení jednání (hlavního líčení) lze navázat diskusí se soudcem – i soudci mají svůj program pro školy.
- 9. krok:** Advokát následně vyplní krátký dotazník na stránkách ČAK, v němž uvede, o čem hovořil a na co se ho žáci ptali. Tyto poznatky poslouží ostatním advokátům, kteří se chtějí také zapojit, jako cenný zdroj informací.

Nabídka témat přednášek k výběru

Obecná témata

- Kdo a jak tvoří právo (volby, parlament, zákony, Sbírka zákonů).
- Člověk má práva a povinnosti (kde se berou – Ústava, Listina základních práv a svobod).
- Co chci, co můžu, co smím, co nesmím (odpovědnost, závazek, smlouvy, právo vyjádřit se).
- Není právník jako právník – kdo je advokát – notář – státní zástupce – exekutor – soudce.
- Rodina jako základ státu.
- Dítě a jeho práva (práva a povinnosti, střídavá péče, rodičovská odpovědnost).
- Člověk jako společenský tvor (paradox svobody, která začíná a končí tam, kde se střetává se svobodou jiného člověka).
- Závazky (jak se uzavírají smlouvy, jak se nezadlužovat, jak se vymáhá právo).
- Pracovní právo (věková hranice, smlouvy, pokyny nadřízených, pracovní podmínky mladistvých).
- Povinnosti a práva zaměstnanců a zaměstnavatelů.
- Administrativa a správní agenda (pasy a občanské průkazy, evidence vozidel, katastr nemovitostí).
- Trestní odpovědnost (věková hranice, trestání, výkon trestu, vazba, zadržení).
- Mediace, soud, arbitráž, mimosoudní řešení sporů.
- Jaká témata vás zajímají, co je pro vás palčivé, akutní, co vás zaujalo z práva obecně, práv a povinností, z veřejně diskutovaných témat (téma podle zadání školy, žáků, studentů).

Témata vhodná pro druhý stupeň základních škol (12–15 let)

- Smlouvy mohou uzavírat i děti, zavazuje i ústní smlouva.
- Dluhy se mají platit, složenky nepatří do koše.
- Dohoda je vždycky lepší než soudní spor.
- Dítě má právo na informaci a vyslovit svůj názor, i dítě má právo říct NE.

Témata vhodná pro střední školy (15–18 let)

- Volby, přímá a nepřímá demokracie, jak může jednotlivec ovlivnit řízení státu.
- Listina základních práv a svobod, Ústava, základní lidská práva.
- Právo přeje bdělým – jak nebyť lhostejný.
- Právo na obhajobu, presumpce nevinny.

Jaké oblasti a témata si advokáti pro svá vystoupení nejčastěji vybírají?

- Rodinné právo
- Trestní právo
- Smlouvy obecně
- Dluhy, exekuce a insolvence
- Role advokáta a ostatních právnických profesí
- Principy právního státu

Nejčastější dotazy žáků a studentů

Jako pedagogové sami nejlépe víte, že každá třída je jiná, v každé jsou jiné problémy, vztahy, napětí a souvislosti. Přesto lze z dosavadního vývoje projektu Advokáti do škol vysledovat tendenci studentů a žáků pokládat advokátům častěji následující otázky. Pro vaši informaci je uveřejňujeme i s možnými odpověďmi:

- ***Jak se můžu stát právníkem?***

Právníkem je každý absolvent právnické fakulty. Je třeba úspěšně odmaturovat, zvládnout přijímací zkoušky na některou ze čtyř veřejných právnických fakult (Praha, Brno, Plzeň a Olomouc) a tuto vysokou školu absolvovat. Studovat práva lze i na soukromých školách či v zahraničí. Hotový právník si pak může vybrat, zda se stane advokátem, soudcem, státním zástupcem, notářem, soudním exekutorem nebo podnikovým právníkem, či své vzdělání uplatní jinde.

- ***Jak těžké je být advokátem?***

Je to velmi zajímavé, nicméně náročné povolání. Vyžaduje neustálé studium a vzdělávání, neboť právo se stále mění, nemá pevnou pracovní dobu, reaguje na potřeby klientů. Vyžaduje rychlé reakce a schopnost improvizace, protože na mnohé situace se lze předem jen obtížně připravit.

- ***Kolik stojí advokát?***

Advokáti mají různé sazby své odměny, jejichž výše plyne z jejich odbornosti, z pozice na trhu, ze zkušeností a ze složitosti případu. Pokud je advokát klientovi ustanoven rozhodnutím soudu, pak se odměna vypočte podle vyhlášky – advokátního tarifu.

- ***Proč advokáti obhajují vrahy a násilníky?***

Všechny moderní civilizace uznávají právo obviněného na obhajobu, tedy umožnit mu spravedlivý soudní proces a dosáhnout spravedlivého trestu. Úkolem obhájce není dosáhnout zproštění svého klienta, ale stát vedle něho a pomoci mu uplatnit všechny právní nástroje, které právní řád poskytuje. Obhájce nehájí kriminální čin, ale svého klienta. Důležité je také vědět, že dokud soud nevynese rozsudek, hledí se na obviněného jako na nevinného (presumpce nevinny).

- ***Když nesouhlasím se zákonem, musím jej dodržovat?***

Ano, i tehdy: zákony a další právní předpisy jako vládní nařízení, opatření nebo vyhlášky je třeba dodržovat, dokud platí, tedy do doby, než jsou zrušeny nebo nahrazeny jinou normou.

- ***A jak mohu měnit zákony a normy, když s nimi nesouhlasím?***

Skupiny osob (poslanců, senátorů aj.) mají právo podat k Ústavnímu soudu návrh na zrušení právního předpisu nebo jeho části, je-li v rozporu s Ústavou.

- **Proč nás EU nutí přijímat to či ono?**

Princip funguje trochu jinak. Jsme jedním z členských států Evropské unie, naši zástupci zasedají ve všech orgánech, nejde tedy o to, že by cizí subjekt naši zemi k něčemu nutil, ale že se i naše země podílí na rozhodnutí nebo na přijetí právních dokumentů, které jsou proto závazné i pro nás.

- **Musím poslouchat své rodiče?**

Ano. Tato povinnost vyplývá z občanského zákoníku.

- **Jak mám zrušit střídavou péči, která mi nevyhovuje?**

Rodiče by měli s dítětem hovořit o jeho představách a přáních. Měli by poslouchat, co jim dítě říká. Střídává péče bývá snesitelná pro rodiče i dítě, pokud spolu všichni dokážou hovořit a dítě je mladšího věku. V pubertě se realizace střídávající péče stává problematickou a soudy ji mnohdy na návrh rodičů vycházející z přání dítěte často ruší. Pokud se vás tato situace týká, nebojte se ozvat, máte na to právo.

- **Co mám dělat, když mě matka nutí, abych chodil k otci, ale mně se nechce?**

Otci i matce české právo garantuje stejnou účast na péči a výchově dětí. Rodiče se mají vzájemně podporovat a ctít a dítě by mělo zažít péči a starost obou, a pokud o to rodiče stojí, trávit s nimi srovnatelně dlouhý čas. Mladší dítě si jen obtížně může určit, s kým se chce či nechce stýkat a u kterého rodiče si přeje trávit více času. Jak dítě roste, zvětšuje se i jeho možnost volit mezi rodiči, nicméně právo dítěte omezují práva obou rodičů a případně i prarodičů. Kategorické rozhodnutí dítěte soud obvykle akceptuje až po dovršení dvanáctého či třináctého roku věku.

- **Co má dělat moje matka, když na mě otec nechce platit výživné?**

Povinnost rodičů přispívat na výživu dítěte je upravena právem stejně jako právo dítěte podílet se na životní úrovni rodičů. Pokud tato povinnost není plněna dobrovolně, může se dítě (obvykle zastoupeno rodičem, který je má v péči) obrátit na soud. Soud pak určí výši výživného a uloží druhému rodiči povinnost platit.

- **Od jakého věku mohu mít sex?**

Obecně od patnáctého roku, což plyne z trestního zákoníku. Pohlavní styk s mladší osobou je trestným činem. Tato odpověď však není vyčerpávající, protože záleží na dalších okolnostech, například na stupni svéprávnosti či na tom, jakého věku je druhá osoba.

- **Jak s právem souvisí ekologie?**

Ekologie v poslední době stále častěji nachází svůj odraz v právní úpravě, což souvisí se společenskými změnami a se zaměřením veřejnosti na přírodu a její ochranu. Právo na čisté životní prostředí se již stalo jedním z lidských práv, řadu podrobných technických norem a omezení přináší normy veřejného práva (například zákon o životním prostředí nebo celá agenda Ministerstva životního prostředí).

- **Je právem upravena eutanazie?**

Navzdory opakovaným diskusím zatím eutanazie není v českém právu nijak upravena ani řešena, tudíž její provedení je trestné. Naopak existují profesní skupiny (lékaři, hasiči, řidiči motorových vozidel), jimž zákon ukládá poskytnout pomoc.

- **Proč potrat není vražda?**

Základní ochrana lidského života plyne z ústavně zakotvené zásady práva na život. Toto právo je však v několika případech prolomeno, například právě v případě dovoleného přerušování těhotenství (za splnění stanovených podmínek). Dalším příkladem je oprávněné použití zbraně, třeba policií, nebo při ozbrojeném vojenském konfliktu.

UDRŽTE! HLEDÁM UHODNÝ PARAGRAF PRO VÁŠ PŘÍPAD.

Právo jako příběh

Grafické a textové materiály využitelné k výkladu

Školní rok má deset měsíců, předkládáme vám tedy deset příběhů, deset situací či právních otázek. Díky nim můžete poučit žáky a studenty o tom, jaké následky mohou přinést situace, s nimiž se běžně mohou v životě setkat.

Na počátku následujících stránek stály příběhy a scénáře pro komiksy, které napsali advokáti a členové Výboru pro vnější vztahy České advokátní komory. K těmto příběhům nakreslila další advokátka, Mgr. Andrea Jarolímková, doprovodné ilustrační obrázky či komiksy.

Se stránkami pracujte jako s dvojicemi – na levé straně najdete vždy obrázek nebo komiks, na pravé straně pak text, scénář, rozhovor ze života, tak, jak jej můžete zažít, a k tomu i bližší „právní“ komentář. To vše vám může pomoci s výkladem a přiblížením práva a právních problémů žákům a studentům. Příběh je možné převyprávět a probrat s dětmi. Každá situace přináší zobecnitelné poučení. A všechny jsme už mnohokrát s jinými dětmi probrali a víme, že právě tato témata děti zajímají.

Obrázky a komiksy je možné si vytisknout, rozmnožit a rozdat. Vždy byste však o nich měli s žáky a studenty také hovořit a diskutovat, aby nebyly pochopeny zjednodušeně.

Vše naleznete na www.cak.cz volně ke stažení.

NENÍ PRÁVNÍK JAKO PRÁVNÍK

Námět: Vladimír Jirousek,
Daniela Kovářová
Ilustrace: Andrea Jarolímková

Není právník jako právník

Právníkem označujeme každého absolventa právnické fakulty. Veřejné právnické fakulty najdeme na čtyřech místech naší republiky – v Praze, v Plzni, v Brně a v Olomouci. Vystudováním vysoké školy to však nekončí. Existuje totiž pět justičních odborností: advokát, soudce, státní zástupce, exekutor a notář. K tomu, aby se právník stal tím kterým specializovaným odborníkem, potřebuje tříletou praxi zakončenou odbornou zkouškou. A mezi jednotlivými profesemi jsou rozdíly. Všechny pět profesí tvoří dohromady širokou justici, vzájemně se doplňují a jsou navzájem nezastupitelné.

Následující rozhovor, inspirovaný životem, ilustruje rozdíly mezi jednotlivými profesemi:

„Ahoj Pavlo, dlouho jsem tě neviděla. Co teď děláš?“

„Ahoj Kamile. Skončila jsem právnickou fakultu a nastoupila do advokátní kanceláře.“

„No, tak to si musím dát pozor, abys mě jednou nesoudila za nějaký trestný čin, vid?“

„Kdepak. To není úkolem advokáta, ale soudce.“

„Počkej, tak co vlastně budeš dělat? Už vím, viděl jsem to v televizi. Budeš zastupovat stát a obžalovávat lidi, kteří loupí, kradou nebo vraždí!“

„To je zase úkolem státního zástupce, dřív se jim říkalo prokurátoři.“

„Aha. Tak až umřu, budeš vyřizovat moje dědictví?“

„Taky ne, to udělá notář jmenovaný soudem jako soudní komisař.“

„Hele, nějak se v tom ztrácím. Nejste vy všichni vlastně právníci?“

„To nic, chápu, že je to složité. Právník je označení pro člověka, který vystudoval právnickou fakultu. Pak můžeš pracovat u policie, učit na vysoké škole nebo být právníkem v soukromé firmě. Pro některé to ale tím neskončí. Máme pět specializovaných právnických profesí, každá má svou roli, ve které ji žádná druhá nezastoupí, a navzájem se doplňují a tvoří širší justici.“

„A patří mezi těch pět profesí taky ten člověk, který mi zabaví majetek, když nezaplatím fakturu za telefon?“

„Jasně. To je exekutor. Vymáhá pravomocně přiznané a nezaplacené pohledávky.“

„A co teda děláš ty?“

„Já jsem zatím advokátní koncipientkou, tedy takový učedník advokáta. Ale až složím advokátní zkoušky, budu poskytovat právní pomoc klientům, kteří o to budou stát. Budu pro ně sepsávat smlouvy a žaloby, zastupovat je u soudu nebo obhajovat v trestních věcech. Advokátů je proto nejvíc, z těch pěti povolání je tím nejsvobodnějším a máme i nejširší okruh působnosti. Jako jediná profese si vybíráme specializaci i sídlo kanceláře.“

„Teď už je mi to trochu jasnější. Zkusím si všechna ta pojmenování zapamatovat.“

„Advokát. Soudce. Státní zástupce. Exekutor. Notář. Všichni absolvují právnickou fakultu, tříletou praxi a odbornou zkoušku.“

„Přesně. Prostě není právník jako právník.“

NEZNALOST PRÁVA NEOMLOUVÁ!

NEVÍTE-LI, JAK SE V RŮZNÝCH SITUACÍCH ZACHOVAT, VYHLEDEJTE PRÁVNÍ POMOC!

STORY O SLOVĚ

Námět: Ronald Němec
 Ilustrace: Andrea Jarolímková

Stačí ústní dohoda, nebo je lepší písemná smlouva?

Od dob starých Římanů platí, že smlouvy se mají plnit, dané slovo zavazuje, a co je psáno, to je dáno. Tuto prastarou zásadu vystihuje známé římské úsloví *pacta sunt servanda* (smlouvy mají být plněny). Právní řád pak podrobněji na různých místech stanoví, co dalšího je k platnosti ujednání zapotřebí. Někdy je to písemná forma, jindy zvláštní povolení či zápis do veřejného rejstříku. Následující scénář se vztahuje k pracovnímu právu, nicméně podobný příběh je možné vyprávět i o půjčce, nájmu či jiném ujednání. Pracovní právo vyžaduje písemnou smlouvu. V souvislosti s podmínkou písemné formy ujednání lze dětem vysvětlit význam vlastnoručního podpisu. Měly by velmi vážít, na jakou listinu a pod jaký text se podepisují.

Problematiku smluv, podpisů a dodržování ujednaného ilustruje následující příběh:

„Ahoj Sáro, co si koupit novou herní konzoli?“

„Nová je drahá, stačí ta, co máme.“

Pavlovi to nedá a prosí u maminky: „Mami, půjčíš nám, prosím, peníze, chceme si koupit novou konzoli.“

„Pavle, sám víš, že moc peněz nemáme, co kdybys ty sám zkusil brigádu?“

Sára a Pavel hledají v nabídkách brigád a na jednu v obchodě s ovocem a zeleninou se jdou zeptat.

„Dobrý den, kolik nám, prosím, dáte za hodinu práce?“

„U nás je běžná odměna 100 korun na hodinku, pokud vám to vyhovuje, můžete nastoupit hned zítra ráno.“

Práce Sáru i Pavla baví, jsou mezi lidmi, šéf se usmívá, vše jim jde od ruky.

„Hele, Sáro, už tu makáme 14 dní, neměl by nám dát vedoucí nějakou smlouvu?“

„Pavle, klídek, jsi jako tvůj táta, samé smlouvy, buď v klidu, slíbil nám to.“

Po měsíci a půl práce je Pavel už hodně nervózní, že nemají smlouvu a ani korunu za práci.

„Dobrý den, pane vedoucí, kdy dostaneme výplatu?“

„Jo, jasně, to je dobře, že se připomínáš, tady máte každý 5 000 korun.“

„Počkejte, ale my jsme odpracovali 100 hodin a máme dostat 10 000 korun!“

„Říkal jsem 50 korun na hodinu, to sis popletl, chlapečku.“

„Nepopletl, tady Sára je mi svědkem.“

„No jasně, slíbil jste nám 100 korun na hodinu a teď máme dostat každý 10 000 korun.“

„No tak mi ukažte smlouvu, já si pamatuju, že jsem říkal 100 korun na hodinku pro oba.“

„Ale my nemáme smlouvu, vy jste nám žádnou nedal.“

Šéf se směje: „No tak buďte rádi za to, co jsem vám dal, a už běžte, co je psáno, to je dáno, a tady nic psáno nebylo.“

„Tati, ten šéf z obchodu nás okradl, nedal nám, co měl, jen půlku!“

„Pavle, většinou stačí si podat ruku, ale v pracovním právu musíš mít vždy vše písemně. Příště si na to dávejte pozor, teď už nic nezmůžeš.“

„Tak to vidíš, Sáro, měli jsme ho donutit podepsat smlouvu, příště to nech na mne a nevykládej mi o klídku.“

SMLOUVY MAJÍ BÝT PLNĚNY!

JAK KATKU DOSTAL DĚTSKÝ DLUH

Námět: Michal Žižlavský
Ilustrace: Andrea Jarošímková

Pozor na dluhy

Dluhy, exekuce, oddlužení, výkon rozhodnutí. To jsou pojmy, pod kterými se ukrývají velmi problematické situace, a řada dospělých se kvůli nim dostává do neřešitelných problémů. Tak, jako podpis smlouvy zavazuje, tak platí, že dluhy se mají platit. Je třeba vždy zvážit, zda na půjčku, úvěr nebo hypotéku je v osobním rozpočtu dostatek finančních prostředků, a to nejen v době, kdy si je bereme, ale i do budoucna. Je nutné si pozorně přečíst podmínky, za kterých nám věřitel půjčku poskytuje, a zejména je nutné vědět a s plnou odpovědností přijmout fakt, že za každou věc se musí zaplatit. Mnoho lidí, i dospělých, tak nepřemýšlí. Když po něčem touží, vidí lákavou reklamu nebo výrobek, který mají ostatní, nespočítají si, kolik je bude stát, ani zda na něj mají finanční prostředky. V naší době není problém půjčit si peníze a něco si za ně pořídit na dluh, na úvěr, na hypotéku. Jenomže půjčka nikdy není zadarmo. Pojí se s ní úroky, které zvyšují částku, již je třeba posléze zaplatit. Mnoho lidí se tak dostane do začarovaného kruhu dluhů a do rukou exekutora.

Jaké může mít naše jednání následky, ilustruje následující příběh ze života:

Katka je ještě neznalá práva a neuvědomuje si, co se stane, když bude něco dělat protiprávně.

A tak jezdí tramvají načerno a neplatí pokuty.

Nevrací knihy do knihovny a nereaguje na upomínky.

Z legrace posprejuje s kamarády veřejnou budovu.

Za několik týdnů a měsíců si Katka na takové lotroviny už ani nevzpomene. Sice přicházejí do schránky nějaké upomínky, ty ale vždy rychle vyhodí, aby se o tom nedozvěděli rodiče, a tak má pocit, že je vše v pořádku.

Jednoho léta nastoupí na brigádu, protože si chce koupit nový mobil. Vydělá si na něj vlastní prací a těší se, že si pořídí nový model.

Ale! První vydělané peníze jí zabaví exekutor.

Katce přijde nejdříve do schránky výzva, doporučený dopis. Katka si sice doma vybere zásilku ze schránky, přečte ji, ale pak ji hodí zase do koše, aby se i nyní nic nedozvěděli rodiče.

Ale ouha! Po nějaké době zvoní u dveří exekutor, v ruce má listinu s názvem *Rozsudek pro zmeškání* a Katce všechny vydělané peníze zabaví.

Neplatila totiž své pokuty a dluhy.

DLUHY SE MAJÍ PLATIT!

NEJLEPŠÍ JE SE DOHODNOUT

Námět: Daniela Kovářová
 Ilustrace: Andrea Jarolímková

Nejlepší je se dohodnout

Část veřejnosti propadla klamnému dojmů, že soudy dokážou vyřešit všechny problémy a sporné situace. Zejména v rodině ale ani soudy nedokážou zajistit lásku, náklonnost a spolupráci. Skoro vždy je rychlejší a praktičtější, tam, kde je to jen trochu možné, se dohodnout než se soudit. To totiž může trvat poměrně dlouhou dobu a také je třeba zaplatit soudní poplatek. Navíc velkou řadu problémů a skutečností ani nechcete říkat takto veřejně před soudcem a ostatními přítomnými v jednací síni.

Následující řádky ukazují, že v rodině a v mezilidských vztazích se vyplatí pokusit se o dohodu všemi prostředky a v každé době:

Rodiče se rozvedli, když byla Alenka malá, byla svěřena do výchovy své matky, která rozvod nese velmi těžce. „Mami, kdy uvidím tátu?“ „Neuvidíš, Alenko. Odešel za jinou. Moc nám ublížil, je to špatný člověk. Nechci se s ním stýkat.“

Soud sice určil, které dny se může otec s Alenkou stýkat, matka tomu však brání a tatínek rezignuje. Jako malá to Alenka moc nechápala, nyní je již větší, umí číst a tatínek by rád s dcerkou obnovil kontakt.

„Ale mami, táta mi napsal dopis, že by mi chtěl dát k narozeninám dárek. Pozval mě k němu, že udělá oslavu.“

„Nepustím tě. Má jinou, nechci s ním mít nic společného.“

Maminka je neoblomná, ale Alence tatínek postupem času chybí čím dál tím více.

„Mami, potřebovala bych peníze na lyže a lyžařský zájezd.“

„Nemám, napiš tátovi.“

Alenka sedí, chce psát dopis, ale přemýšlí, jak má tátovi napsat o peníze, když ho několik let neviděla. „Proč by mi měl kupovat lyže, když jsem mu nikdy ani nepopřála k narozeninám?“, říká si smutně.

„No, Alenko, přemýšlela jsem o tátovi. Platí stále stejné výživné, jako když jsme se před lety rozvedli. Podám návrh k soudu na zvýšení výživného a budeme mít i na lyže a lyžařský zájezd. Soud vše vyřeší.“

To se Alence nelíbí a sama napíše tatínkovi dopis: *Milý tatínku, vím, že jsme se dlouho neviděli, ale už jsem velká holka a chtěla bych ti říct, co je u mě nového.*

A tak se tatínek konečně po letech s Alenkou potká.

„Jsem moc rád, že tě vidím.“ „Já taky, tati, moc jsi mi chyběl.“

„Mám za posledních několik let schované všechny dárky, které jsem ti poslal. Ale tvoje matka mi je všechny vždycky vrátila.“

„Ale já už do toho také můžu mluvit a chci se s tebou vídat.“

Alenka to pak večer řekne i matce: „Mami, já se chci s tátou vídat, táta mě má rád, a nechci, abyste se soudili. Nemusíte se mít rádi, ale nechci poslouchat, jak tátu špiníš, já vás mám ráda oba.“

Maminka nakonec souhlasí a tatínek může po letech vzít Alenku na hory.

„To je fajn, tati, že můžeme být spolu.“ „A tu změnu jsi zařídila ty, žádný soud jsme k tomu nakonec našťestí už nepotřebovali.“

DOHODA JE LEPŠÍ NEŽ SOUD!

OZVI SE VČAS

Námět: Věra Šípalová
Ilustrace: Andrea Jarolínková

Právo přeje bdělým a ostražitým

Právo je užitečný soubor právních norem. Právní normy vydává stát a zveřejňuje je ve Sbírce zákonů, aby se s nimi lidé mohli seznámit. Jednoduše lze říct, že právo je obecně závazné pravidlo chování, která má zákonem danou formu a je vynutitelné státem. Již podle staré římské zásady platí, že právo přeje bdělým, proto je užitečné se v něm alespoň základním způsobem orientovat, vědět, co můžu, nemůžu a co mohou a nemohou ostatní vůči mně. Výhodou je nebýt lhostejný ke svému okolí, všimnout si a posuzovat, zda ti kolem nás jednají v souladu s právem, nebo proti němu. Zejména u mladých lidí a dětí by jejich rodiče a dospělí, kteří s nimi žijí a stýkají se, měli být ostražití a dávat pozor na vnější projevy, nestandardní chování, změny nálad apod. Také děti by měly vědět, že mnohá práva jsou určena k jejich ochraně.

Co taková lhostejnost a nevšímavost může způsobit, ukazuje následující příběh ze života, který má otevřený konec a lze jej využít k diskusi s žáky:

Tereze je třináct. Bydlí s maminkou a jejím přítelem, kterému říká strejda. Strejdu si maminka našla už dávno, mají spolu miminko Péťu, maminka je na mateřské. Moc peněz nemají, ale strejda chodí do práce, tak to nějak jde. Z Terezy už je velká holka. „Jsi hezká po mamince,“ říká strejda. Je na ni moc hodný, jen by za ní nemusel chodit do koupelny. Tereza se necítí dobře, když si ji prohlíží. Jednou dokonce říkal, že už jí rostou prsa. To už se fakt styděla.

Večer bývá maminka unavená, bráška celou noc brečí a ona pak usíná s ním. Strejda přišel za Terezou do jejího pokoje a vlezl si k ní pod peřinu, prý mu je smutno, když maminka spí u Péti. Přitiskl se k ní a začal ji hladit, nejdřív po vlasech, ale pak všude, i pod pyžamem. Tereza nevěděla, co má dělat, strejdu má ráda, stará se o ně, kdyby ho neměli, maminka by byla zase sama a určitě by byla smutná. Strejda za ní začal chodit častěji, někdy skoro každý den. To, co jí dělal, se jí nelíbilo, věděla, že by to dělat neměl, ale mamince to říct nemohla, nechtěla jí přidělovat starosti.

Strejda se k Terezce celý den chová normálně, jen kdyby nebyly ty večery. Ve škole se zhoršila, najednou si neměla co říct ani s nejlepší kamarádkou. Taky by jí to nevěřila. Přestalo jí bavit chodit v partě nakupovat, nejraději se oblékala do tlustého svetru, aby na ni nikdo nekoukal. Možná, kdyby přestala jíst, přestala by jí růst prsa a strejdovi by se už nelíbila. Stejně nemá na nic chuť ani hlad.

Tereza začala opravdu hubnout. Jednou se Tereze ve škole udělalo špatně, její tělo to už nezvládlo a ona omdlela. Sanitka ji odvezla do nemocnice, kde se doktor zhroutil nad její váhou a hned jí zavedli kapačky. Třetí den za ní přišla hodná paní doktorka, která si s ní jen povídala. Postupně se Tereza osmělila a vyprávěla, co ji skutečně trápilo, řekla o strejdovi všechno, jak ho měla ráda, ale zároveň se ho bála. Jak jí vlastně nikdy neublížil, ale přesto ji to bolelo. Jak se bála o maminku, jak nevěděla, jak to ukončit.

A co na to zákon? Strejda se dopustil zločinu pohlavního zneužití, a protože se o Terezu měl starat, hrozí mu až deset let, víc než kdyby byl jen cizí člověk. Už s nimi ale není. Maminka zase zůstala sama s Terezou a Péťou. Tereze je smutno, ale ví, že její vina to nebyla, chodí si o tom pořád povídat s tou hodnou paní doktorkou, někdy s ní jde i maminka. Spolu to zvládnou.

**KAŽDÝ NECHŤ SI STŘEŽÍ SVÁ PRÁVA! OZVAT SE
NENÍ OSTUDA!**

S KÝM SI VLASTNĚ PÍŠEME?

Námět: Lukaš Trojan
 Ilustrace: Andrea Jarolímková

Na síti nikdy nevíš, kdo je na druhé straně

Sociální sítě jsou velkou neznámou. Děti a žáci se s nimi seznamují ve věku, kdy ještě nemají dostatek zkušeností. Na jejich nedokonalou a neplnohodnotnou svéprávnost čekají predátoři na druhé straně, kteří jejich nedospělosti někdy umějí zneužívat. Děti jsou plné důvěry a lze je lehce zlákat a nachytat. Je proto dobré se příliš nesarvat, neposkytovat neznámým informace, adresy, čísla účtů, osobní údaje, fotografie. Nikdy není jisté, co s nimi příjemce provede.

Co může život vše přinést, ukazuje následující příběh, který možná bude někomu i povědomý!

Matyáš si pořídil svůj první účet na Facebooku. Třináct mu sice ještě není, ale to nevadí, jen upraví datum narození. Hned se přihlásila spousta přátel, některé ani nezná, ale to nevadí, hlavně, že je jich hodně a že mu lajkují jeho příspěvky. Dává jich tam čím dál víc, lajků přibývá. Matyáš má radost a přidává své další fotky, chce se pochlubit, jak stojí na „bedně“, protože vyhrál závody.

Někdy se sice objeví nějaké legrácky, občas někdo okomentuje, co má na sobě a jak vypadá, ale je to jen občas, z toho si nic nedělá.

Až jednou mu ve škole spolužačka ukázala jeho fotku, která byla nějak upravená. Sice se na ní poznal, ale měl na ní vykulené oči a nápadně velkou hlavu. Vypadal jako postavička z japonského animáku. Pod tím byla spousta komentářů a rozhodně ne lichotivých. Z profilů poznal, že ty komentáře vůbec nezná. To, co tam psali, bylo pěkně hnusné, normálně si z něho dělali legraci, dobírali si ho.

Radost z počtu lajků ho úplně přešla, i když nevěděl, kdo všechny komentáře píše, bylo mu jasné, že to vidělo hodně lidí ze školy i kamarádů. Jenže nevěděl, kdo. Najednou se mu zdálo, že se mu všichni za zády posmívají, povídají si o něm a baví se na jeho účet. Vůbec to nebyl dobrý pocit. Fotky tam dal, aby se pochlubil, ale někdo si s nimi dělá, co chce, a dokonce je používá proti němu. Přitom on těm lidem nikdy neublížil, vůbec je nezná.

Matyáš udělal to nejjednodušší a nejlepší, co udělat mohl. Z Facebooku se odhlásil a profil zrušil.

Po pár měsících ale zjistil, že existuje fakeový profil s jeho jménem, je funkční a jsou na něm i jeho fotky. Všechny byly upravené a ohromně veselé. Kdyby na nich nebyl on, Matyášovi to už prostě tak veselé nepřišlo! Pod jeho ukradenými a upravenými fotkami je spousta komentářů, taky veselých. Měl pocit, že někdo ovládá jeho život. Jeho jméno už nebylo jen jeho. Přestal věřit lidem kolem sebe, protože jak může vědět, že zrovna někdo z nich není ten, kdo mu sebral jméno.

O sto kilometrů dál zatím u počítače sedí jiný kluk, který jen tak pro zábavu mění fotky z cizích profilů, už to umí a přesně ví, co bude mít mezi jeho přáteli největší úspěch. Nikomu ublížit ani nechce, vždyť je to jen legrace. Škoda, že nezná nešťastného Matyáše, možná by si to rozmyslel.

**KAŽDÝ MÁ PRÁVO NA OCHRANU SVÉ CTI,
DŮSTOJNOSTI A SOUKROMÍ! TO PLATÍ I NA SÍTI!**

§ 150 trestního zákoníku
Neposkytnutí pomoci

(1) Kdo osobě, která je v nebezpečí smrti nebo jeví známky vážné poruchy zdraví nebo jiného vážného onemocnění, neposkytne potřebnou pomoc, ač tak může učinit bez nebezpečí pro sebe nebo jiného, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.

(2) Kdo osobě, která je v nebezpečí smrti nebo jeví známky vážné poruchy zdraví nebo vážného onemocnění, neposkytne potřebnou pomoc, ač je podle povahy svého zaměstnání povinen takovou pomoc poskytnout, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta nebo zákazem činnosti.

Autor námětu: JUDr. Bohuslav Sedlatý

V nouzi je třeba poskytnout pomoc

I velmi mladý člověk se někdy ocitne v situaci, kdy musí poskytnout pomoc jinému. Nejčastěji při dopravní nehodě nebo zranění při sportu, na sjezdovce atd. Lidé, kteří dopravní nehodu nebo úraz vidí, jsou někdy v šoku nebo pod vlivem paniky, ale ani toto emocionální pohnutí není důvodem, aby od dopravní nehody ujeli nebo utekli. Poskytnutí pomoci je totiž povinností! Trest za neposkytnutí pomoci hrozí všem od dovršení 15 let, neboť tehdy se osoby stávají trestně odpovědnými. Osoba ve věku od 15 do 18 let věku se nazývá mladistvou, pro její trestní stíhání platí řada omezení. Nejviditelnější je to u trestu, jehož výměra se u mladistvých osob snižuje na polovinu. Dítě ve věku do 15 let není trestně odpovědné. Pokud se však dopustí činu jinak trestného, jeho čin se posoudí podle zákona o soudnictví ve věcech mládeže, který stanoví zvláštní postup pro řízení s dětmi i řadu opatření, která lze dětským pachatelům za protiprávní činy uložit.

Jak se správně v takové situaci, která vyžaduje vaši rychlou pomoc, zachovat, ilustruje následující příběh:

Jirkou s Tondou se vydali na cyklovýlet a chtějí ještě stihnout kino s kamarádkami. Byli zabraní do testování své fyziky, když se jim uprostřed lesní mýtiny naskytl nepříjemný, až odpuzující pohled na bezvládné tělo cyklisty podivně zkroucené při okraji cesty.

„Ty, Tondo,“ řekne vpředu jedoucí Jirka najednou, „ten je snad mrtvej.“

„Evidentně tu spadl z kola a rozbil si hubu. Podívej, ve vlasech krev a u pusy zvratky. Fuj, jedeme, pokud máme stihnout to kino, musíme do toho šlápnout!“

„Co blbneš!“ ozval se Tonda. „Přece nemůžeme jen tak odjet! Musíme zavolat pro pomoc, záchranka tudy projede!“

„To je kravina,“ míní Jirka. „Je to jeho věc, nemá jezdit bez helmy a nám do toho ale vůbec nic není. Nemáme s tím nic společného. A navíc, pokud se zdržíme jen o deset minut, začátek kina nestihneme.“

„Nemám svědomí ho tu jen tak nechat. Asi si to zavinil sám, ale přece ho nemůžeme jen tak opustit. Do kina můžeme jít jindy.“

„Zůstaň si tu s ním sám. Já jedu, ty samaritáne.“

Jirka prudce vyrazil na cestu, zatímco Tonda volal ze svého mobilního telefonu číslo 112.

Měl smíšené pocity. Trochu záviděl Jirkovi jeho rozhodnost a rychlý úsudek směřující k životu bez komplikací, zároveň se za něho styděl.

Popsal podle mapy v telefonu přesnou polohu nehody a během dvaceti minut již slyšel sanitku.

Ani si nevšiml, že se Jirka vrátil.

„Promiň, kámo, trochu jsem to přepískl,“ utrousil na půl úst.

NEPOSKYTNUTÍ POMOCI JE TRESTNÝ ČIN!

§ 270 trestního zákoníku

Porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi

(1) Kdo neoprávněně zasáhne nikoli nepatrně do zákonem chráněných práv k autorskému dílu, uměleckému výkonu, zvukovému či zvukově obrazovému záznamu, rozhlasovému nebo televiznímu vysílání nebo databázi, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.

(2) Odnětím svobody na šest měsíců až pět let, peněžitým trestem nebo propadnutím věci bude pachatel potrestán,

a) vykazuje-li čin uvedený v odstavci 1 znaky obchodní činnosti nebo jiného podnikání,

b) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného značný prospěch nebo způsobí-li tím jinému značnou škodu, nebo

c) dopustí-li se takového činu ve značném rozsahu.

(3) Odnětím svobody na tři léta až osm let bude pachatel potrestán,

a) získá-li činem uvedeným v odstavci 1 pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu nebo způsobí-li tím jinému škodu velkého rozsahu, nebo

b) dopustí-li se takového činu ve velkém rozsahu.

Autor námětu: JUDr. Mgr. Rudolf Leška, Ph.D., LL.M.

Fotka, hudba i film vždy někomu patří

Děti a studenti si navzájem přeposílají všemožně postahovaná krátká videa, vtipy a hudební klipy, zdarma stahují filmy a neuvědomují si, že fotka, film, píseň, báseň i text jsou autorskými díly, která někomu patří. Autor, který dílo vytvořil, nebo ten, komu autor svěřil licenci k používání díla, s dílem může nakládat v mezích smlouvy. Nikdo jiný si však stahovat fotku, povídku ani film bez dovolení a zaplacení příslušného poplatku nesmí. Dětem někdy připadá úsměvné, že by za hudbu měly platit nebo že by si měly kupovat CD jako jejich rodiče a předchozí generace, nicméně právě takový postup je v souladu s právem, na rozdíl od protiprávního stahování zdarma.

Problém ukazuje následující příběh:

Ondra vyráží sám do kina, je to odjakživa samotář.

„Nahráji film, nasdílím ho a něco na tom trhnu,“ myslí si.

V přítomí nahrává film na server a kliká, že chce dostávat peníze za sdílení filmu.

Bohužel na jeho aktivity rychle přijde policie a rozjíždí se kolečko nepříjemností.

Jeho kamarád Kuba si říká, že jako ten Ondra hloupý nebude. Líbí se mu Adéla z vedlejší třídy, a tak ji pozve na rande do kina. Ona se culí a říká, že by s ním radši byla sama, že je jí nepříjemná tma, která v kině je, ale přesto by se ráda podívala na nějaký film, co teď běží v kinech.

„Nevím, jak bys to vymyslel, Kubo, přemýšlej.“

Kuba v duchu namítá, že když je film v kinech, asi sotva už bude na webu, ale pomyslí si, že to nějak zařídí, přeci neodmítne, musí se před Adélou předvést.

Pozve ji k sobě, vždyť rodiče jsou pryč.

A protože film není hned dostupný „legálně“, začne film stahovat z nelegální služby.

„Co se asi tak může stát,“ pomyslí si Kuba, šťastný, že se mu to povedlo a snad to udělalo na Adélu dojem.

Jenže Kuba si stáhne film ve špatné kvalitě, oba s Adélou jsou otráveni z toho nekvalitního obrazu, zkaží jim to odpoledne. Ale lepší než nic, a tak spolu takto zkouknou ještě několik filmů. Kuba i pár kopií za nějaký peníz prodá dalším kamarádům, kteří jsou líní stahovat sami. „To je super, vid', za to, co bychom dali v kině, jsme si objednali jídlo až domů,“ raduje se Adéla a Kuba jen souhlasí, i když mu trošku v hlavě šrotuje Ondrův případ s nelegálním natáčením a sdílením.

„Ty, Adélo, koukni, co mi dnes přišlo,“ ukazuje po pár týdnech Kuba Adéle předvolání na policii.

„Ty myslíš, že je to kvůli tomu stahování filmů u vás doma?“

„To je jasná věc a teď budu mít průšvih jak hrom, jen doufám, že mě nezavrou!“

„To snad ne, ale nějakou pokutu asi schytáš.“

PORUŠOVÁNÍ AUTORSKÝCH PRÁV JE TRESTNÝ ČIN!

§ 228 trestního zákoníku

Poškození cizí věci

(1) Kdo zničí, poškodí nebo učiní neupotřebitelnou cizí věc, a způsobí tak na cizím majetku škodu nikoli nepatrnou, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.

(2) Stejně bude potrestán, kdo poškodí cizí věc tím, že ji postříká, pomaluje či popíše barvou nebo jinou látkou.

(3) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta bude pachatel potrestán,

- a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 na věci svědka, znalce nebo tlumočnicka pro výkon jejich povinnosti,
- b) spáchá-li takový čin na věci jiného pro jeho skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že je skutečně nebo domněle bez vyznání,
- c) spáchá-li takový čin na věci, která požívá ochrany podle jiného právního předpisu, nebo
- d) způsobí-li takovým činem značnou škodu.

(4) Odnětím svobody na dvě léta až šest let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 škodu velkého rozsahu.

Autorka námětu: Mgr. Eva Kršková

Přemýšlej, než vezmeš do ruky sprej

Každá věc, každý dům, osobní automobil, mobilní telefon nebo zahrada někomu patří. Někteří mladí se často baví tím, že sprejují zdi rodinných domů nebo veřejných budov, plotů, hradeb a volných veřejných prostranství, někteří i vagóny vlaků a metra. Komunita sprejerů bývá hrdá na to, když volnou zeď domu dokáže bez dostižení posprejovat. Možná si myslí, že jde o umění, některá graffiti jsou opravdu pěkná, ale ona je to vysoce protiprávní a společensky nebezpečná aktivita. Ačkoliv sprejerství je mladými hlavami považováno za adrenalinovou zábavu, ve skutečnosti jde o poškozování majetku, který patří jiným občanům. Policie bývá neúprosná. Děti a studenti by si proto měli uvedené legrácky rozmyslet, protože je soud obvykle odsoudí k vysoké pokutě nebo povinnosti nahradit způsobenou škodu. Jinou možností je představit si, jak by jim samotným asi bylo, kdyby jim někdo cizí zničil či pomaloval předmět či objekt, který mají rádi. Ne náhodou za toto jednání stanoví trestní zákoník přísné tresty.

Následující příběh využijte k diskusi se žáky a studenty:

Mirek, dosud slušný kluk, má krátce před maturitou a jde se bavit s kamarády, aby se zbavil stresu před přípravou na zkoušky a na přijímačky na vysokou školu.

Společně s partou jdou do parku, kamarád přinese kolu a rum, všichni se opijí a někdo vytáhne sprej. Kamarády napadne jít do centra města sprejovat. Mirek nechce jít, ale chlapci ho přemlouvají tak dlouho, až ho vyhecují.

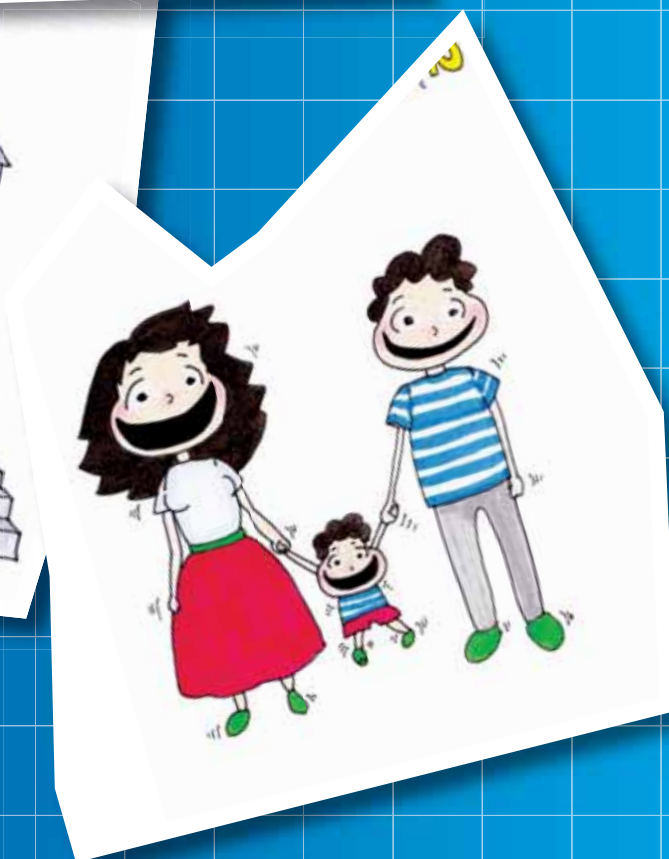
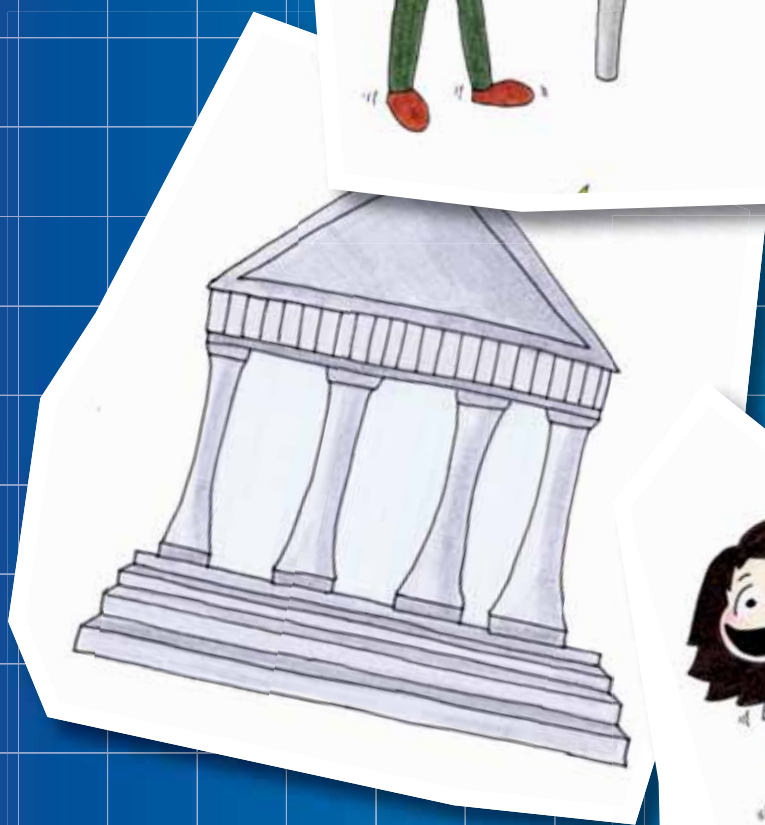
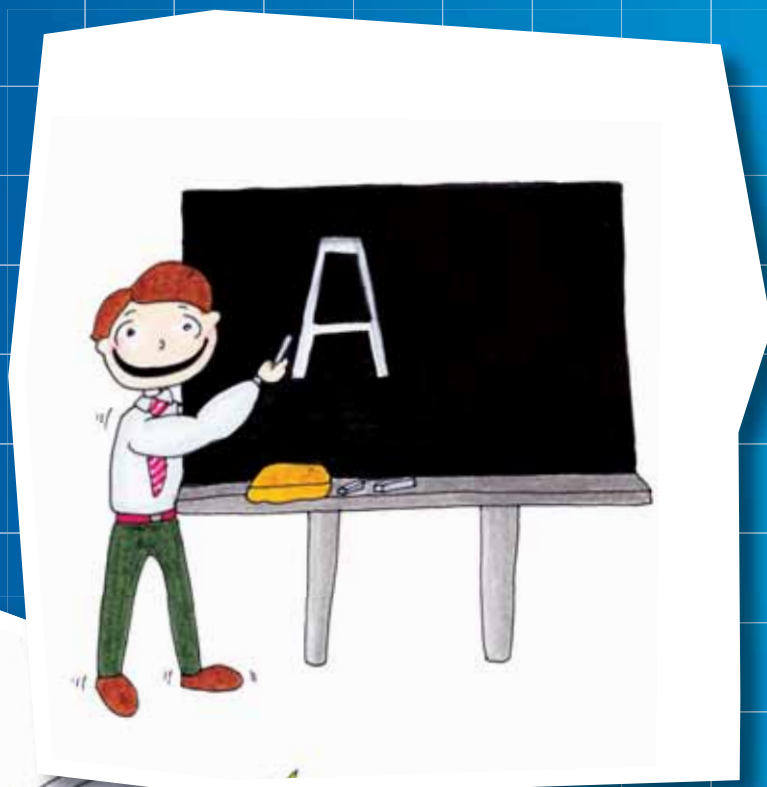
Při sprejování je uvidí kolemjdoucí a chce volat policii. Kluci mu vytrhnou telefon a strhne se rvačka, do které se zaplete i Mirek. Přijíždí policie. Většinou skupiny se podaří uniknout, ale Mirka policie zadrží.

Mirek končí u soudu s podmínkou a není připuštěn k maturitě. Navíc musí hradit nemalou škodu, takže nejde na vysokou školu, kam chtěl, ale do fastfoodu manuálně pracovat, aby dluh splatil.

POŠKOZOVÁNÍ CIZÍHO MAJETKU JE TRESTNÉ!

10

Autorka námětu: JUDr. Daniela Kovářová

Dítě má právo se vyjádřit

Dítě není hračka, s níž si rodiče, soudy či učitelé mohou dělat, co je napadne. Podle Úmluvy o právech dítěte je dítě jakéhokoli věku osobnost, která má právo na informace a právo vyjádřit se ke všemu, co se ho týká. Pochopitelně záleží na věku a na jeho rozumové vyspělosti, nicméně dítě není možné opomíjet. Naopak je vhodné, správné i v souladu s právem mu vysvětlit, že se rodiče možná rozcházejí jako pár, ale rodiči zůstanou, a že příčinou rozchodu nikdy dítě není. Uvedeným právům dítěte se odborně říká participační práva. Dítě má vedle toho ještě celou řadu dalších práv, která vyplývají z Úmluvy o právech dítěte, z Listiny základních práv a svobod a z právní úpravy rodinného práva obsažené v občanském zákoníku.

Právě participační práva dětí byla podnětem k sepsání následujícího příběhu:

„Jiřík bude jen u mě, já jsem máma, co ty mu tak můžeš zajistit.“

„Ne, chci střídavou péči.“

Malý Jirka sedí na bobku, usedavě pláče.

„Babi, jsem rád, že voláš, naši se pořád hádají, bojím se, že za to můžu. Já nevím, co dělat.“

„Jiříku, to je věc dospělých, do toho nezasahuj, oni to vyřeší za tebe. Ty ale určitě za nic nemůžeš, neboj se a kdykoli mi zavolej a popovídáme si.“

Vtom vstoupí do pokojíku maminka: „Tatínek mi tě chce ukrást, abych tě už nikdy neviděla. Rozhodla jsem se, že se odstěhujeme za babičkou a za dědečkem, aby za námi nemohl. Zabal si věci.“

Jirka sedí na posteli, otevřený kufr, brečí a nařiká si: „Nechci se nikam stěhovat. Chci mít mámu i tátu.“

Za několik týdnů na to sedí v soudní síni našťvaný otec na jedné straně, rozzuřená matka na druhé straně.

„Jak jste se dohodli na péči o syna?“ ptá se soudkyně.

„Chci se s ním odstěhovat k rodičům, bude nám tam nejlíp.“

„Nesouhlasím. Chci střídavou péči, chci syna vídat, záleží mi na jeho vývoji.“

„A co chce vaše dítě?“

Matka i otec se na sebe nechápavě podívají.

„Vy jste mu to nevysvětlili? Nezeptali jste se ho?“

„Ne,“ odpovídají jednou souhlasně oba.

A tak si paní soudkyně pozve malého Jirku, rodiče tam nejsou.

Usmívá se a říká mu: „Neboj se, za nic nemůžeš. Rodiče tě mají stále rádi. Pojď, budeme si spolu chvíli jen tak povídat.“

A Jirka jí poví vše, co by rád.

„Dítě není žádná věc, musíte s ním mluvit, má právo na informace a na vyjádření, jak by si představovalo další život,“ dozví se na příštím jednání oba rodiče a začnou brát na Jirkova přání konečně ohled.

**I DÍTĚ MÁ PRÁVO SE VYJÁDŘIT K VĚCEM,
KTERÉ SE HO TÝKAJÍ!**

HOLČIČKA NA TEBE NEŽALOVALA, CHLAPČE. ONA
PODALA ŽALOBU.

Závěrem

Existuje řada dalších témat, která by se dala zpracovat a pojmout podobným způsobem. Například dětská pornografie, požívání alkoholu a dalších návykových látek, domácí násilí, šikana apod. Advokáti zapojení do projektu Advokáti do škol jsou připraveni se žáky, studenty a pedagogy o nich diskutovat nebo vám pomoci připravit podklady k zajímavým debatám.

Držíme vám palce a doufáme, že jsme touto útlou publikací alespoň trochu zvýšili právní vědomí a že budete advokáty, soudce, notáře, soudní exekutory a státní zástupce potkávat jen při příjemných, edukativních příležitostech.

Doprovodná publikace k projektu
České advokátní komory Advokáti do škol –
pro žáky, studenty, školy a pedagogy

Právní desatero

pro žáky,
studenty a učitele

Kolektiv autorů:

JUDr. Vladimír Jirousek

JUDr. Petr Toman, LL.M.

JUDr. Daniela Kovářová

PhDr. Iva Chaloupková

JUDr. Hana Rýdlová

Mgr. Eva Kršková

JUDr. Mgr. Rudolf Leška, Ph.D., LL.M.

JUDr. ICLic. Ronald Němec

JUDr. Bohuslav Sedlatý

JUDr. Věra Šípálová

JUDr. Michal Žižlavský

Mgr. Lukáš Trojan

Hana Saitzová

PhDr. Dagmar Koutská

PhDr. Ivana Cihlářová

Ilustrace:

MgA. Mgr. Andrea Jarolímková

Lubomír Lichý

Vydavatel: Česká advokátní komora,

Národní 16, 110 00, Praha 1

Tisk: Impax, spol. s r. o.

ISBN: 978-80-906571-2-0

**ADVOKÁTI
do škol**

Právní desatero

pro žáky,
studenty a učitele

**ADVOKÁTI
do škol**

ISBN: 978-80-906571-2-0